

Kultūras ministres Helēnas Demakovas uzruna
Latvijas Bibliotekāru biedrības 9.kongresā

2008.gada 28.februārī
Rīgas Latviešu biedrības nama Lielajā zālē, Merķeļa ielā 13

Cienījamie kongresa dalībnieki un godājamie viesi!

Iepriekšējā Latvijas Bibliotekāru biedrības kongresā, kas notika pirms trim gadiem jau virmoja pirmās drošās cerības par visu Latvijas valsts un pašvaldību bibliotēku iekļaušanos valsts vienotajā bibliotēku informācijas sistēmā un iespējamo ES struktūrfondu līdzekļu piesaisti jauno informācijas tehnoloģiju ieviešanā. Toreiz vēl nebija zināms par Geitsu fonda gatavību sniegt atbalstu Latvijas bibliotēkām un mēs vēl nepazinām Trešo tēva dēlu. Tas bija laiks, kad uzskatīju par nepieciešamu griezties pie visu Latvijas pašvaldību vadītājiem ar aicinājumu palielināt bibliotekāru darba samaksu, jo bibliotēku nozarē strādājošie bija un ir pelnījuši pienācīgu sava darba novērtējumu.

Šodien Latvijas Bibliotekāru biedrība uzdod mums visiem jautājumu – kurp ej, Latvijas bibliotēka? Pirmā ātrā atbilde varētu būt daļēji metaforiska – es domāju, ka pašlaik Latvijas bibliotēkas ir ceļā uz savu renesansi. Bibliotēkas joprojām ir visvairāk apmeklētās un izmantotās kultūras un informācijas iestādes, kas sniedz pakalpojumus ļoti lielam iedzīvotāju skaitam. Uz stipriem tradicionālās bibliotēkas pamatiem, izmantojot mūsdienu informācijas tehnoloģiju sniegtās iespējas, veidojas jaunā 21.gadsimta bibliotēka, kura saglabā un pilnveido klasiskās bibliotēkas labākās tradīcijas un ir spējīga sniegt arī mūsdienīgu universālu informācijas pakalpojumus. Tas ir ļoti labi, ka mūsdienu dinamisko pārmaiņu laikā bibliotēkas „nav iekritušas otrā grāvī” – proti, lai arī nemitīgi tiek pilnveidota bibliotēku tehnoloģiskā kapacitāte, kļūst pieejami arvien jauni elektroniskās informācijas resursi un ieviešas jaunas pakalpojumu formas, bibliotēku misijas nemainīga sastāvdaļa ir palikusi grāmatu un lasīšanas popularizēšana. Arī nākotnē bibliotēkas balstīsies uz diviem vaļiem – uz Eiropas kultūrai raksturīgo pietāti pret grāmatām un to lasīšanu un jaunajām digitālās bibliotēkas sniegtajām plašajām iespējām.

Jaunās informācijas un komunikāciju tehnoloģijas dinamiski ienāk visos tautsaimniecības sektoros un privātajā ikdienā. Tie varētu būt spēcīgi instrumenti visas valsts un katra indivīda attīstībā – mūsu kopīgās un katra individuālas konkurētspējas attīstībā. Diemžēl pašlaik lielā daļā sabiedrības un arī attiecīgu tautsaimniecības nozaru ietvaros vēl nav īstas izpratnes par šo instrumentu mērķtiecīgu izmantošanu vispārējam labumam. Informācijas sistēmas, tajā skaitā arī digitālās bibliotēkas,

varam salīdzināt ar vienotu energosistēmu, kurā ietilpst gan enerģijas ražotāji, gan enerģijas pārvades sistēma, gan enerģijas patērētāji. Un visbūtiskākais ir tas, ka šajā sistēmā plūst enerģija. Mums kopīgi ir jāpanāk, lai informācijas enerģija, kura veidojas radot un attīstot mūsu digitālo bibliotēku, tiktu virzīta atbilstoši visu mūsu valsts iedzīvotāju vajadzībām - skolēniem, studentiem, dažādu nozaru profesionāļiem, zinātniekiem, pensionāriem – visām iedzīvotāju profesionālajām un vecumgrupām pilsētās un laukos. Digitālās bibliotēkas misija ir gan mūsu unikālā kultūras mantojuma saglabāšana un pieejamība, gan elektroniskās informācijas resursu veidošana visiem, kas mācās, kas strādā, kas nodarbojas ar uzņēmējdarbību vai meklē savu vietu darba tirgū, arī tiem, kas savu cienjamo darba mūžu ir atdevuši kādai profesijai, bet pensijas gados spēj un grib atrast jaunus sava spēka pielikšanas punktus.

Valsts informācijas sistēmu izveidē un arī digitālās bibliotēkas attīstībā ir ieguldīti un arī turpmāk tiks ieguldīti ļoti lieli finanšu līdzekļi. Mūsu uzdevums ir panākt, lai šie ievērojamie ieguldījumi kalpotu nevis elitārām, bet visās nācijas interesēm. Ar grozījumiem Autortiesību likumā ir noņemtas barjeras šīs visas nācijas vajadzībām nepieciešamās informācijas brīvai pieejamībai valsts vienotajā bibliotēku informācijas sistēmā iekļautajām bibliotēkām, kurām slēgtā tīklā pieejama Latvijas digitālā bibliotēka.

Ilgtermiņa politikas pamatnostādņēs "Valsts kultūrpolitikas vadlīnijas 2006.–2015.gadam. Nacionāla valsts" ietvertais policentriskas attīstības princips, nodrošinot minimālo „kultūras pakalpojumu grozu” visos valsts administratīvi teritoriālajos līmeņos paredz to, ka trešajā līmenī – reģionos (atbilst nacionālas un reģionālas nozīmes centram RAPLM izstrādātajā pakalpojumu groza shēmā) darbojas reģionu galvenās bibliotēkas kā reģionu bibliotēku metodiskie, konsultatīvie un koordinējošie centri. Saskaņā ar Bibliotēku likumu 2005.gadā uzsāktā reģionu galveno bibliotēku akreditācija praktiski tuvojas nobeigumam – no 28 bibliotēkām, kas atbilst Bibliotēku likumā noteiktajiem reģiona galvenās bibliotēkas nosacījumiem, ir akreditētas 25 bibliotēkas, kas darbojas nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centros.

Ļoti svarīgi uzdevumi bibliotēku attīstības jomā ir noteikti Ivara Godmaņa vadītā Ministru kabineta darbības deklarācijā. Visnozīmīgākais, protams, ir uzdevums 2008.gadā uzsākt Latvijas Nacionālās bibliotēkas jaunās ēkas būvniecību. Turpināsim veidot Nacionālo digitālo bibliotēku, īstenot Bila un Melindas Geitsu fonda līdzfinansēto publisko bibliotēku attīstības projektu, šā gada laikā plānojam izveidot un attīstīt vienoto arhīvu, muzeju un bibliotēku portālu kultūras resursu pieejamībai. Uz Latvijas digitālās kultūras kartes bāzes plānots izveidot nemateriālā kultūras mantojuma reģistru. Tāpat tiks uzsākts darbs pie digitālās nacionālās enciklopēdijas izveides.

Lai nepieļautu skolu bibliotēku hronisko atpalcību jauno informācijas tehnoloģiju jomā, un ņemot vērā valsts aģentūras „Kultūras informācijas sistēmas” lielo pieredzi bibliotēku automatizācijā, valdības deklarācijā ir ietverts pasākums veikt skolu bibliotēku informācijas sistēmas izstrādi, ieviešanu un darbinieku apmācību. Ļoti ceru, ka arī pašā par izglītības nozari atbildīgajā ministrijā – Izglītības un zinātnes ministrijā pavisam drīz tiks pārvarēta ieilgusī ignorance pret izglītības iestāžu bibliotēkām, kurām jāklūst par nozīmīgiem atbalsta punktiem izglītības programmu apgūvē.

Izmantojot gadījumu, vēlos pateikt lielu paldies līdzšinējai Latvijas Bibliotekāru biedrības priekšsēdētājai Annai Mauliņai par aktīvo darbību visu Latvijas bibliotekāru profesionālajā konsolidācijā. Novēlu jums ražīgu kongresa darbu un vienotību, meklējot atbildi uz jautājumu – kurp ej, Latvijas bibliotēka?